

Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v de voorzitter
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Onderwerp
Zienswijze ontwerpregelingen
Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Zeeuws Archief 2026 en 2027

Zaaknummer
253706

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 21 mei 2025

Geachte voorzitter,

In het kader van onze voorgenomen toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Zeeuws Archief hebben wij uw Staten op 19 november 2024 (kenmerk 253706) geïnformeerd over het uitstel van de inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet en de gevolgen daarvan voor het beoogde toetredingstraject. Inmiddels is het wetsvoorstel aangenomen door de Tweede Kamer en is de verwachting dat ook de Eerste Kamer nog dit jaar instemt. Omdat vervolgens nog onderliggende regelgeving aangepast moet worden zal de inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet op zijn vroegst 1 juli 2026 zijn. Dit zou betekenen dat OCW per 1 januari 2027 uit de GR Zeeuwse Archief treedt.

Omdat de colleges van de gemeenten Schouwen-Duiveland, Terneuzen en Vlissingen graag ruim voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 hun besluitvorming omtrent toetreding wensen af te ronden en bij voorkeur al per 1 januari 2026 toetreden tot de GR Zeeuws Archief, is gezamenlijk onderzocht of het mogelijk is dat alle potentiële deelnemers (dus inclusief gedeputeerde staten van Zeeland en het dagelijks bestuur van waterschap Scheldestromen) al per 1 januari 2026 gezamenlijk toetreden. Gebleken is dat dit mogelijk is. Dit zou betekenen dat alle potentiële deelnemers per 1 januari 2026 toetreden tot de GR Zeeuws Archief en dat de minister van OCW per 1 januari 2027 uittreedt.

Het gevolg hiervan is dat nu twee ontwerpregelingen aan uw Staten worden voorgelegd voor zienswijzen: een ontwerpregeling voor alleen het jaar 2026 en een ontwerpregeling voor de ('definitieve') situatie vanaf 1 januari 2027. Door de besluitvorming hierover te bundelen wordt u in de gelegenheid gesteld om vóór het zomerreces van 2025 uw zienswijzen kenbaar te maken over beide ontwerpregelingen, en in het najaar van 2025 (waarschijnlijk oktober) uw toestemmingen te verlenen voor beide regelingen.

Zienswijzen Provinciale Staten 2024

Reeds in het voorjaar van 2024 hebben uw Staten zienswijzen gegeven op de toen voorliggende ontwerpregeling (15 maart 2024; kenmerk 412106). Uiteraard hebben wij die zienswijzen betrokken bij ons besluit om de nu voorliggende ontwerpregelingen aan u aan te bieden. Het betreft de volgende zienswijzen:

- *Provinciale Staten vinden het van belang dat alvorens de provincie toetreedt formeel bevestigde langjarige afspraken met het Rijk worden gemaakt over de hoogte, duur en indexering van de financiële bijdrage van het Rijk.*
- *PS vinden het van belang dat alvorens de provincie toetreedt formeel bevestigde langjarige afspraken met het Rijk worden gemaakt over de hoogte, duur en indexering van de financiële bijdrage voor de huur, beheer en onderhoud van de gebouwen van het Zeeuws archief.*
- *PS verzoeken bij het Rijk erop aan te dringen snel duidelijkheid te verschaffen over de definitieve uittredingsdatum.*

- *Voorts vinden PS het wenselijk dat Zeeuwse overheden deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling, zeker als zij via een DVO diensten afnemen van het Zeeuws Archief*

Naar aanleiding van de zienswijzen is in juni 2024 een bestuurlijk overleg geweest met de toenmalig staatssecretaris OCW Gräper- van Koolwijk. Hieropvolgend heeft zij op 13 juni 2024 per brief reactie gegeven op de zienswijzen van PS (zie bijlage 5-6). Zeer recent, ontving het Zeeuws Archief een tweede reactie van OCW over de voortgang van het uittreden van het Rijk (bijlage 7).

Zienswijze 1 en 2: financiële bijdrage van het Rijk

De minister van OCW verstrekt op grond van artikel 3.2 van de nieuwe Archiefwet een specifieke uitkering (SPUK) aan het Zeeuws Archief die ingaat op het moment dat OCW uittreedt.

- *Hoogte:*
De hoogte van de SPUK zal de minister baseren op de bijdrage van het Rijk in het laatste jaar voor uittreding. In 2023 ging dat in totaal om een lumpsum bedrag van € 3.520.952. Dit bestaat uit een bijdrage voor de beheertaak van de rijksarchieven (€ 1.566.165) en een bijdrage voor huur, beheer, onderhoud en instandhouding van de gebouwen (€ 1.954.787). De hoogte van het bedrag in 2024 is nog niet definitief omdat de jaarstukken van het Zeeuws Archief over het jaar 2024 op de dagtekening van deze brief nog niet zijn vastgesteld. De minister streeft ernaar om de finale concepten van de SPUK-regeling en -beschikkingen aan de Regionaal Historische Centra (RHC's) voor de zomer 2025 te kunnen delen. De ondertekening volgt eind 2026, net voor het uittreden van het Rijk. De afspraken voor huisvesting zullen middels een huurcontract tussen het Rijksvastgoedbedrijf en het Zeeuws Archief worden bevestigd. OCW verwacht een conceptversie hiervan na de zomer te kunnen delen.
- *Duur:*
OCW streeft een langdurige relatie na voor het beheer van de rijksarchieven en heeft dit met de ondertekening van het convenant met de RHC's bevestigd (zie 6c-d). Om ook in de toekomst de inhoudelijke en bestuurlijke belangen van alle partijen te borgen wordt voorgesteld in overleg met de RHC's en OCW een samenwerkingsdocument op te stellen. Daarnaast is in de nieuwe Archiefwet vastgelegd dat als de minister van OCW om beleidsmatige redenen besluit om de beheertaak voor de rijksarchieven te beëindigen, de financiële bijdrage in ieder geval nog vijf jaar volledig uitgekeerd wordt.
- *Indexering:*
De hoogte van de rijksbijdrage is sinds de jaren '90 van de vorige eeuw jaarlijks geïndexeerd. Echter, de minister van Financiën bepaalt jaarlijks óf en zo ja, op welke wijze geïndexeerd wordt. Indien een indexering wordt toegevoegd aan de OCW-begroting ten behoeve van de RHC's is de Minister van OCW voornemens om deze middelen uit te keren aan de RHC's.

Wij beseffen dat de reactie van de minister van OCW niet volledig aan uw eerste en tweede zienswijze tegemoetkomt. Desondanks menen wij dat in de diverse documenten (het convenant, de twee brieven van OCW aan Zeeland incl. bijlagen, en de nieuwe Archiefwet) voldoende is vastgelegd dat de minister van OCW financieel wil blijven bijdragen aan de instandhouding van het Zeeuws Archief op het huidige niveau en met de stellige intentie tot indexering.

Zienswijze 3: duidelijkheid over uittredingsdatum Rijk uit RHC's (zienswijze 3)

De nieuwe Archiefwet is op 18 februari 2025 behandeld in de Tweede Kamer en unaniem aangenomen. Inbreng door de Eerste Kamercommissie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) vond plaats op 15 april 2025, de behandeling in de Eerste Kamer vindt later dit jaar plaats. Naar verwachting gaat de nieuwe Archiefwet uiterlijk 1 januari 2027 in en zal OCW per dezelfde datum uittreden uit de RHC's.

Zienswijze 4: deelname Zeeuwse overheden aan GR Zeeuws Archief (zienswijze 4)

De staatssecretaris heeft geen reactie gegeven op de vierde zienswijze, aangezien dat niet aan haar is om hierop in te gaan. Het is aan het Zeeuws Archief en de Zeeuwse overheden om hierin een keuze te maken.

Het Zeeuws Archief wenst de bestuurlijke structuur van de gemeenschappelijke regeling te versterken met overheden die het beheer afnemen voor zowel de analoge als digitale archieven. Naast de bestaande GR-leden Middelburg en Veere zijn alle partijen die een DVO hebben voor zowel analoge en digitaal opgenomen in de vraag tot aansluiting: Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, de gemeenten Terneuzen, Vlissingen en Schouwen-Duiveland.

Op dit moment heeft de gemeente Kapelle een DVO voor het analoge archief. De gemeenten Borsele en Tholen nemen DVO-diensten af voor het digitale archief. Voor de overige gemeenten Goes, Hulst,

Noord-Beveland, Reimerswaal, Sluis geldt dat zij geen diensten afnemen bij het Zeeuws Archief. Indien deze overheden later wensen aan te sluiten met analoog en digitaal archief, is daar zeker de mogelijkheid voor en zal dat ook bevorderd worden. Overheden die uitsluitend aansluiting voor het digitaal archief bij het

e-Depot wensen, of uitsluitend hun analoge archieven wensen over te brengen, houden de mogelijkheid voor aansluiting door middel van een DVO.

Belang van toetreding GR Zeeuws Archief per 1 januari 2026

Vanwege het meermaals uitstellen van de behandeling van de nieuwe Archiefwet een verkenning gedaan naar de mogelijkheid om toe te treden tot de GR Zeeuws Archief voordat de nieuwe Archiefwet in werking is getreden. De reden hiervoor is dat de gemeenten hun besluitvormingstraject graag ruim vóór de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 afgerond willen hebben.

Wij onderschrijven het belang van een GR met een brede bestuurlijke basis en wensen daarom tegelijkertijd met de andere (potentiële) partijen toe te treden zonder dat de zienswijzen volledig aanvaardbaar beantwoord zijn. Het risico dat één of meerdere partijen in de tussentijd afhaken heeft invloed op het toetredingstraject bij de anderen wat wij willen voorkomen. Enerzijds zullen dan de ontwerpregelingen herschreven moeten worden waardoor er opnieuw een bestuurlijk traject volgt. Anderzijds bestaat de kans op een negatief domino-effect: als er één partij afhaakt kunnen er meer volgen. Dit potentiële effect staat haaks op uw wens (zienswijze 4) om zoveel mogelijk Zeeuwse overheden te laten deelnemen in de GR.

Zienswijzeprocedure ontwerpregeling 2026 en 2027

Aangezien het voorstel om toe te treden tot de GR waarin OCW nog zit (ontwerpregeling 'tussenjaar' 2026) dusdanig anders is dan de in maart 2024 aan uw Staten voorgelegde GR tekst geldt dat wij net als de andere (potentiële) deelnemende partijen u opnieuw in de gelegenheid een zienswijze bij ons naar voren te brengen.

In samenspraak met de andere potentiële deelnemers leggen wij tegelijkertijd ook de ontwerpregeling die per 1 januari 2027 van kracht moet worden voor zienswijzen aan u voor. Door beide ontwerpregelingen tegelijkertijd aan u voor te leggen verschaffen wij u ten eerste een totaalbeeld (tijdelijke situatie in 2026 en 'definitieve' situatie per 2027). Ten tweede voorkomt dit dat u in 2026 opnieuw gevraagd wordt om zienswijzen te geven respectievelijk toestemming te verlenen. Uw staten worden dus in de gelegenheid gesteld om binnen de wettelijke termijn van acht weken na ontvangst van deze brief zienswijzen kenbaar te maken op de volgende twee ontwerpregelingen:

- GR Zeeuws Archief 2026 (bijlage 1):
Is gebaseerd op de huidige Archiefwet 1995, waarbij potentiële deelnemers toetreden in de GR waarin ook OCW nog deelneemt, totdat de nieuwe Archiefwet wordt vastgesteld en OCW uittreedt. Dit is voor de periode 1 januari 2026 tot 1 januari 2027 een overgangsregeling. Deze overgangsregeling benadert al zoveel mogelijk de eindversie.
- GR Zeeuws Archief 2027 (bijlage 2):
Gaaf uit van de nieuwe Archiefwet, waarbij OCW is uitgetreden en de andere Zeeuwse deelnemers blijven zitten. Dit is de in maart 2024 ingebrachte GR-tekst in de zienswijze procedure bij PS met een aantal aanpassingen. Deze gaat in per 1 januari 2027 en is de eindversie.

De belangrijkste elementen uit de GR-teksten zijn:

- Doelen (artikel 3) en over te dragen taken (artikel 4);
- Per deelnemer (met uitzondering van het Rijk in GR 2026) één vertegenwoordiger in het algemeen bestuur (artikel 5);
- Versterkt stemrecht voor deelnemers naar rato van de deelnemersbijdrage op het totaal van de deelnemersbijdragen (zie bijlage 3 en 4);
- Verplichting van de deelnemers om ervoor zorg te dragen dat de archiefdienst te allen tijd beschikt over voldoende middelen om aan zijn verplichtingen te voldoen (art. 16 lid 4);
- De indexeringsmethodiek die van toepassing is op de deelnemersbijdragen (art. 16 lid 5);
- Norm voor reservevorming: de algemene reserve in enig jaar bedraagt niet meer dan 5% van de totale bijdragen in dat jaar van deelnemers en andere overheidsinstellingen (art. 22 lid 3);
- De bepalingen omtrent toetreding, uittreding, wijziging en opheffing van de regeling (zie Hoofdstuk XIII van de regeling).

Voorstel voor in te dienen zienswijze

Doordat er verschillende soorten decentrale overheden aan de verkenning meededen (gemeenten, waterschap en provincie) diende er overeenstemming te komen op de punten waar de overheden onderling verschilden. Zo hebben de gemeenten te maken met de VZG-normen en het waterschap en de provincie niet. Op basis van voortschrijdend inzicht achten wij het van belang om de huidige ontwerpregelingen op de volgende passages te willen aanpassen en stellen daarbij voor, de expliciete vermelding van de VZG afspraken uit de regeling te schrappen en te vervangen door:

- een algemene reserve van maximaal 5%, tenzij het (op basis van een jaarlijkse risicoanalyse) benodigde weerstandsvermogen een ander percentage vraagt. We denken hiermee in de pas te lopen met de VZG-normen, tegelijk biedt het de Provincie Zeeland de ruimte om hiervan af te wijken als het weerstandsvermogen daar aanleiding toegeeft.
- een indexering op basis van de som van twee derde van de 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers' en een derde van de 'prijs overheidsconsumptie, netto materieel' (IMOC), zoals gepubliceerd in de septembercirculaires gemeenten- en provinciefonds van het begrotingsjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar waarop het indexpercentage wordt toegepast.

Wij zullen dit voorstel delen met de andere partijen met als doel de GR-teksten op deze punten aan te passen. Gelet op voorgaande adviseren wij u om de volgende zienswijze in te dienen:

- Instemmen met het voorstel om toe te treden tot de GR Zeeuws Archief per januari 2026, waarbij de volgende kanttekening wordt gemaakt:
 - Provinciale Staten wensen de VZG-normen, specifiek voor reservevorming en indexering niet toe te passen voor de Provincie Zeeland en betreffende passages in de regeling te vervangen door bovengenoemde teksten.
 - Provinciale Staten achten het van belang dat de gemeenschappelijke regeling voldoende middelen beschikbaar krijgt vanuit haar deelnemers voor het adequaat uitvoeren van de taken die bij de gemeenschappelijke regeling zijn gelegd.

Vervolgtraject

Na afronding van de zienswijzeprocedures bij de (potentiële) deelnemers, zullen de regelingen omgezet worden in een definitieve regeling. Vervolgens worden deze ter toestemming aan u voorgelegd. Beoogd wordt om het finale besluitvormingsproces bij de (potentiële) deelnemers vóór november 2025 af te ronden.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

H.M. de Jonge
Voorzitter

drs. M.C.J. Franken
Secretaris-algemeen directeur

Bijlagen:

1. Ontwerpregeling GR Zeeuws Archief 2026
2. Ontwerpregeling GR Zeeuws Archief 2027
3. Financieel bijdragenoverzicht GR Zeeuws Archief 2026
4. Financieel bijdragenoverzicht GR Zeeuws Archief 2027
5. Reactie OCW op zienswijzen PS inzake toetreding provincie Zeeland tot GR Zeeuws Archief
6. Bijlagen a-h reactie OCW op zienswijzen PS inzake toetreding provincie Zeeland tot GR Zeeuws Archief
 - a. Wetsvoorstel voor de nieuwe Archiefwet (vergaderjaar 2021-2022)
 - b. Brief van de staatssecretaris van OCW aan de voorzitters van de RHC's van 9 april 2024 over het toekomstig huisvestingsstelsel en het aanbesteden van het onderhoud
 - c. Bestuursconvenant tussen de Regionale Historische Centra en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, d.d. 1 februari 2024
 - d. Side-letter van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bij dit bestuursconvenant, d.d. 1 februari 2024
 - e. Brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de besturen van de RHC's, d.d. 25 november 2022
 - f. Brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht en aan gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, tevens in afschrift aan de besturen van de RHC's, d.d. 26 april 2022
 - g. Brief van de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media aan de besturen van de RHC's, d.d. 15 december 2021
 - h. Brief van de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media aan het Gelders Archief, met afschrift aan de andere RHC's, d.d. 15 juni 2018
7. Reactie OCW aan Zeeuws Archief over voortgang uittreding Rijk uit RHC's

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.